

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

د فـرد او ټـولـنـه د گـناهـونـو اغـيـزې
Ketabton.com

ټولونه ، ژباړه او ترتيب : محمد بشير مدني .

۱۴۴۵ هـ ق

په فرد او ټولنه د کناھونو اغیزې

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

په فرد او ټولنه د گناهونو اغیزې

- 1.....سريزه
- 3..... د گناهونو په هکله خبرداري :.....
- 3.....د نیکو خلکو سره ناسته :.....
- 5.....د قیامت په ورځ به لومړی ددرې کسانو په هکله فیصله کيږي :.....
- 7..... د قیامت په ورځ به تر ټولو لومړی ددرې کسانو حساب وشي:.....
- 7..... لومړی: هغه څوک چې شهید شوی وي.....
- 7..... دوهم: هغه څوک چې علم یې زده کړیوي :.....
- 7..... دریم: هغه څوک چې الله ته ډېر مال ورکړی وي.....
- 8..... چاته چې په گناه څه ورکول کيږي هغه استدراج (په گناهونو کې نورهم ننوتل دي) دی.....
- 11..... هر ډول مصیبت دگناهونو له امله منځ ته راځي :.....
- 12..... فرعون او دده په ډول نورگمراهان د گناه له امله غرق شول :.....
- 13..... داخري زمانې خلک به دین په دنیا پلوري :.....
- 16..... دزنا او سود بنکاره کیدل د هلاکت نښې دي :.....
- 22..... د گناهونو اغیزې :.....
- 22..... بنده د خپل گناه له امله له رزق څخه محرومېږي.....
- 26..... له دې څخه یو بل اثر دا دی چې هره گناه د هغو پخوانیو قومونو میراث دی ,.....
- 28..... دگناه لږ خوند ددنیا او اخرت دلوپوزیانونوسبب کيږي :.....
- 28..... دگناه په سبب انسان د لعنت وړ گرځي :.....
- 30..... دگناه په سبب له انسان څخه شرم ځي :.....
- 31..... گناهونه دانسان په زړه کې دالله جل جلاله عظمت کمزوری کوي :.....

په فرد او ټولنه د کناهونو اغیزې

-
- 32 - کناهونه نعمتونه له منځه وړي :
- 32 - کناهونه دانسان زړه ناروغوي :
- 36 - ای نفسه ! توبه وکړه :
- 40 خاتمه
- 41 فهرس المصادر والمراجع

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

سريزه

- الحمد لله وحده والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحابه ومن تبعهم باحسان الى يوم الدين وبعد!

"عباد الله، اتقوا الله واجتنبوا المعاصي، فإن للذنوب آثارًا مُهلكةً في القلوب والأبدان والدنيا والآخرة". وروسته!

- په اسلامي عقیده او د اخلاقو په علم کې، د گناه موضوع د انسان د فردي او ټولنيز ژوند له مهمو بنسټيزو مسایلو څخه شمېرل کېږي. گناه د الله جل جلاله له اوامرو سرغړونه ده چې نه يوازې د انسان پر ظاهر اغېزه کوي، بلکې د هغه پر باطن، زړه، عقل او روح ژور تاثيرات لري. د قرآن کریم او نبوي احاديثو په رڼا کې، انسان ته په پرله پسې ډول د گناهونو له خطرونو څخه خبرداری ورکړل شوی او د نیکو اعمالو، صالحو خلکو سره د ناستې، او د تقوا د خپلولو سپارښتنه شوې ده.

- په ځانگړي ډول، د قيامت د ورځې د حساب يادونه— چې په هغه کې به د درېيو کسانو (شهيد، عالم، او سخي) په اړه لومړنۍ فيصله کېږي— دا حقيقت روښانه کوي چې يوازې عمل کافي نه دی، بلکې د عمل نيت، اخلاص او د الله لپاره کول تر ټولو مهم دي. -همدارنگه، د استدراج مفهوم دا څرگندوي چې کله انسان په گناه کې دوام وکړي، نو ورو ورو د هدايت له لارې لېرې کېږي، که څه هم په ظاهره نعمتونه ورته زيات ښکاري.

-د تاريخ بېلگې لکه د فرعون او نورو سرکښو قومونو هلاکت، دا درس راکوي چې گناه يوازې فردي ستونزه نه ده، بلکې د ټولنو د زوال سبب هم گرځي. له همدې امله، د گناهونو د اغېزو څېړنه د ديني، اخلاقي او ټولنيزو علومو له مهمو بحثونو څخه ده.

-بايد يادونه وکړم چې ددغه کتاب په ليکلو کې می زيات د امام ابن القيم الجوزيه رحمه الله د کتاب (آثار الذنوب والمعاصي على الفرد والمجتمع) / دار ابن الجوزيه للنشر والتوزيع هاتف : 4769932 / حقوق الطبع محفوظة الطبعة الأولى 1416هـ کې چاپ شوی ډيره استفاده کړی او نور معلومات می دمختلفو منابعو څخه راټول کړی دي .

په فرد او ټولنه د کناھونو اغیزې

الله جل جلاله د دغه وړوکی کتاب راته په هغه ورځ راته شفیع وگرځوي چې په قبر کې پروت او
هیڅ لوري ته مخ نه اوري .

اللهم اجعله شفيعا لي يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم .

ستاسو د دعاوو په هیله

محمد بشیر مدني

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- د گناهونو په هکله خبرداري :

ابن القيم رحمه الله وایي:

- ډېر ناپوه خلک یوازې د الله پر رحمت، بښنې او کرم تکیه کوي، نود الله امر او نهی پرېږدي، او دا یې هېر کړي چې الله سخت عذاب ورکونکی دی او د مجرمانو څخه عذاب هېڅوک نه شي دفع کولی.

- څوک چې د گناه په دوام سره یوازې د بښنې امید لري، هغه د سرکشه او نافرمان انسان په څېر دی.

- معروف کرخي رحمه الله وایي:

ستا د هغه چا د رحمت هیله چې ته یې اطاعت نه کوې، دا د بې برخېتوب او ناپوهۍ نښه ده.

- ځینو علماوو ویلي:

هغه څوک چې په دنیا کې د درې درهمو د غلاله امله ستا یو غړی پرې کوي، نو ځان مه ډاډه کوه او په آخرت کې به یې عذاب هم همداسې وي.

- حسن بصري رحمه الله ته وویل شول:

ته ولې ډېر ژاړې؟

هغه وویل:

زه وېرېرم چې الله به ما په اور کې واچوي او هېڅ پروا به ونه کړي.

- د نیکو خلکو سره ناسته :

- وسأل رجل الحسن فقال يا أبا سعيد، كيف نمنع بمجالسة أقوام يخوفوننا حتى تكاد قلوبنا تنقطع ؟ فقال : والله لأن تصحب أقوامًا يخوفونك حتى تدرك أمنا، خير لك من أن تصحب أقوامًا يؤمنونك حتى تلحقك المخاوف.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-ژباړه:

-يو سړي له حسن بصري رحمه الله څخه وپوښتل: اى ابو سعيده! مور له داسې خلکو سره څنگه ناسته وکړو چې مور دومره وېروي چې نږدې زړونه مو له وېرې وشلېږي؟ هغه وويل: قسم په الله! که له داسې خلکو سره ناسته وکړې چې تا وېروي تردې چې امنيت او اطمینان ته ورسېږې، دا ترهغه غوره ده چې له داسې خلکو سره ناسته وکړې چې تا ډاډه کړي، خو بيا به تا ته وېروونکي پېښې درورسي.

-وقد ثبت في الصحيحين من حديث أسامة بن زيد قال : سمعت رسول الله - صلى الله عليه وسلم - يقول : «يجاء بالرجل يوم القيامة فيلقى في النار فتندلق أقتاب بطنه ، فيدور في النار كما يدور الحمار برحاه ، فيطوف به أهل النار فيقولون يا فلان ما أصابك؟ ألم تكن تأمرنا بالمعروف وتنهانا عن المنكر؟ فيقول : كنت أمركم بالمعروف ولا آتية ، وأنهاكم عن المنكر وآتية .¹

-ژباړه:

- په صحيحينو کې له اسامه بن زيد رضي الله عنه څخه روايت دی چې هغه و ابي: ما له رسول الله ﷺ څخه اورېدلي دي چې وېي فرمايل:

-يو سړی به د قيامت په ورځ راوستل شي، نو هغه به په اور کې وغورځول شي، بيا به د هغه د خيټې (نس) څخه کولې راووي، او هغه به په اور کې داسې گرځي لکه خر چې د ژرندې شاوخوا گرځي. دوزخيان به يې شاوخوا راټول شي او ورته وېه و ابي: اى فلانيه! تا ته څه پېښ شول؟ ايا تا مور ته د نېکې امر نه کاوه او له بدې نه دې نه منع کولو؟

-هغه به و ابي: ما تاسو ته د نېکې امر کاوه خو خپله مې نه کاوه، او تاسو مې له بدې نه منع کولی خو خپله مې کولو.

¹ - . اخرجہ البخاري (6/331 فتح) مسلم (4/2290) .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-وذكر الإمام أحمد من حديث أبي رافع قال: «مر رسول الله . صلى الله عليه وسلم - بالبقيع فقال: «أف لك أف»، فظننت أنه يريدني قال لا ولكن هذا قبر فلان بعثت: ساعياً إلى آل فلان ففل نمره فدرع الآن مثلها من نار.²

-ژباړه:

- امام احمد رحمه الله د ابو رافع له حديث څخه روايت كړى دى چې وايي: رسول الله ﷺ د بقیع له هدیرې تېرېده، نو وپې فرمایل: «اف، اف.»

-ما فکرو کړ چې ماته یې وایي، خو هغه وفرمایل: نه، بلکې دا د فلاني قبر دى...

-هغه به د فلاني کورنۍ/سړي لوري ته ځي، نو د هغه لپاره به داسې جامه (نمره) وي او اوس به د هغه لپاره د اورورته جامه وي.

-د قیامت په ورځ به لومړۍ ددري کسانو په هکله فیصله کيږي :

-وفي صحيح مسلم قال : قال رسول الله - صلى الله عليه وسلم :- «يؤتى بأئعم أهل الدنيا من أهل النار فيصبغ في النار صبغة . ثم يقال له : يا ابن آدم هل رأيت خيراً قط ؟ هل مريك نعيم قط ؟ فيقول : لا والله يا رب . ويؤتى بأشد الناس بؤساً في الدنيا من أهل اجنة فيصبغ في الجنة صبغة ، فيقال له يا ابن آدم هل رأيت بؤساً قط ؟ هل مريك شدة قط ؟ فيقول لا والله يا رب ما مربي بؤس قط ولا رأيت شدة قط³»

-ژباړه:

- په صحيح مسلم کې راغلي دي چې رسول الله ﷺ وفرمایل:

د دنیا تر ټولو ډېر نعمت لرونکی انسان چې د دوزخیانو له ډلې څخه وي، د قیامت په ورځ به په

اور کې یو ځل رنگ کړل شي (یعنې داخل شي)، بیا به ورته وویل شي: ای د آدم زویه! ایا تا

هېڅکله خیر ندی لیدلی؟ ایا تا ته هېڅکله نعمت ندی رسیدلی؟

² - أخرجه أحمد (6/392)

³ - أخرجه مسلم (4/2162).

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

هغه به وایي: نه، قسم په الله ای زما ربه، ما هېڅ خیرنه دی لیدلی اونه مې هېڅ نعمت لیدلی دی.

اود دنیا تر ټولو سخت او بې وزله انسان چې د جنتیانوله ډلې څخه وي، چې په جنت کې یو ځل داخل شي، بیا به ورته وویل شي: ای د آدم زویه! ایا تا هېڅکله سختي ندی لیدلې؟ ایا تا هېڅکله تکلیف ندی تجربه کړی؟

-هغه به وایي: نه، قسم په الله ای زما ربه، ما هېڅ سختي نه ده لیدلې اونه مې هېڅ تکلیف لیدلی دی.

-وفي صحيح مسلم: قال سمعت رسول الله - صلى الله عليه وسلم - يقول: إن أول الناس يقضى فيه يوم القيامة ثلاثة: رجل استشهد فأتى به فعرفه نعمه فعرفها، فقال: ما عملت فيها؟ قال: قاتلت فيك حتى قتلت. قال: كذبت.

ژباړه:

- په صحيح مسلم کې راغلي دي: ما له رسول الله ﷺ څخه اورېدلي دي چې وېي فرمايل: د قيامت په ورځ به درې کسانو سره تر ټولو لومړی حساب وشي: یو سړی چې شهید شوی وي، هغه به راوستل شي، الله به خپل نعمتونه وروښيي او هغه به یې وپېژني، بیا به ترې وپوښتل شي: تا په دې نعمتونو څه وکړل؟

هغه به وایي: ما ستا په لاره کې جگړه وکړه تردې چې ووژل شوم.

الله به ورته ووايي: ته دروغ وایي...

-یو سړی به د قيامت په ورځ داسې په عذاب شي چې په دنیا کې یې یو عادي کار کړی وي، خود هغه سزا به ورته د اور له عذابه وي.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- وفي صحيح مسلم: قال سمعت رسول الله - صلى الله عليه وسلم - يقول: إن أول الناس يقضى فيه يوم القيامة ثلاثة: رجل استشهد فأتى به فعرفه نعمه فعرفها، فقال: ما عملت فيها؟ قال: قاتلت فيك حتى قتلت. قال: كذبت (1) نمرة بردة من صوف.⁴

يعني:

- د قيامت په ورځ به تر ټولو لومړی ددرې کسانو حساب وشي:

لومړی: هغه څوک چې شهيد شوی وي.

- هغه به راوستل شي، الله به خپل نعمتونه وروپېژني، بيا به ترې وپوښتي: څه دې کړي؟

هغه به ووايي: ستا لپاره مې جهاد وکړ تر دې چې شهيد شوم.

-الله به ورته ووايي: دروغ دې وويل، بلکې دا کار د ددې لپاره کړی و چې خلک درته زروړو ووايي. بيا به په مخ کش کړل شي او اورته به وغورځول شي.

دوهم: هغه څوک چې علم يې زده کړیوي :

- عالم به خلکو ته علم وربښودلی وي، قرآن کریم به يې لوستی وي. هغه به ووايي: ما دا ټول ستا لپاره کړي دي.

-الله به ورته ووايي: دروغ دې وويل، بلکې دا کار د دې لپاره کړی و چې خلک درته عالم او قاري ووايي. بيا به اورته وغورځول شي.

درېم: هغه څوک چې الله ته ډېر مال ورکړی وي.

-مالدار به الله جل جلاله ته ووايي: ما ستا په لاره کې مصرف کړی.

-الله به ورته ووايي: دروغ دې وويل، بلکې دا کار د ددې لپاره کړی و چې خلک درته سخي ووايي. بيا به هغه هم اورته وغورځول شي.

⁴ - (2) أخرجه أحمد (6/392) . (3) أخرجه مسلم (4/2162).

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- چاته چې په گناه څه ورکول کېږي هغه استدراج (په گناهونو کې نورهم ننوتل دي) دی.
 - په یوبل روایت کې راغلي چې همدوی به لومړي کسان وي چې د دوزخ اوربه پرې بل شي.
 رسول الله ﷺ وفرمایل:

«إذا رأيت الله عزوجل يعطي العبد من الدنيا على معاصيه ما يحب⁵ فإنما هو استدراج.»⁶

یعني:

- کله چې ته ووينې الله یو بنده ته د هغه د گناهونو سره سره د دنیا نعمتونه ورکوي، نو دا د هغه لپاره ازموینه او ورورو نیول دي.

- بیا الله تعالی وفرمایل:

﴿ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمُ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴾⁷

ژباړه:

- "کله چې هغوی هغه څه هېر کړل چې نصیحت ورته شوي وو، نو مور پر هغوی د هر څه دروازې خلاصې کړې، تردې چې کله هغوی په ورکړل شوو نعمتونو خوشحاله شول، ناڅاپه مو ونيول، نو سمدستي هغوی ناهيلي او حيران پاتې شول".

لنډه شرحه:

- په دې آیت کې الله تعالی دا بیانوي چې کله خلک د نصیحتونو او د حق خبرې هېرې کړي او سرغړونه وکړي، نو کله ناکله الله تعالی هغوی ته ډېر نعمتونه ورکوي. دا د عزت نېسه نه وي، بلکې ازموینه او د غفلت دوام وي.
 - کله چې هغوی په همدې نعمتونو مغرور او بې پرواشي، نو ناڅاپه پرې عذاب راځي او بیا به سخت پېنېمانه او ناهيلي شي.

⁵ - أخرجه مسلم (3/1513).

⁶ - (1) أخرجه أحمد (4/145)، والطبري (7/124). نعمته.

⁷ - سورت الانعام ۴۴.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

دا آيت مورته خبردارۍ راکوي چې يوازې د دنيا نعمتونه د الله د رضا نښه نه ده، بلکې بايد د الله اطاعت او شکر هم ورسره وي.

-خينو پخوا نيو علماوو ويلي:

کله چې ته ووينې چې الله تا ته نعمتونه درزياتوي او ته لا هم په گناهونو کې پې، نو ځان وساته، دا استدراج دی.

-الله تعالی فرمايي:

﴿ وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقْفًا مِّنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيَّهَا يَظْهَرُونَ... ﴾⁸

-ژباړه:

"او که دا نه وای چې ټول خلک به يوه ډله (کافر) شي، نوموړ به د هغو کسانو لپاره چې پر الله جل جلاله کفر کوي، د هغوی د کورونو چتون به له سپینوزرو جوړ کړي او داسې زینې به ورکړي چې پورته پرې خېژي".

-لنډه شرحه:

په دې آيت کې الله تعالی دا څرگندوي چې دنيایي مال او شتمني د الله په نزد کوم ځانگړې ارزښت نه لري. که دا وېره نه وای چې خلک به ټول د دنيا د مال په لیدلو کافر شي، نو الله به کافر انوته لا ډېر مال او شتمني ورکړې وای.

نوله دې څخه دا زده کړې چې شتمني او ظاهري اسانتیا د الله د خوښۍ نښه نه ده، بلکې اصلي ارزښت ایمان او نېک عمل دی.

- الله تعالی فرمايي:

﴿ فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ ﴿١٦﴾ ﴾⁹

⁸ - سورت الزخرف آيت 33 .

⁹ - سورت الفجر آيت 15-16 .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغیزې

-ژباړه:

"نو انسان داسې دی چې کله یې خپل رب وازمېږي او عزت او نعمت ورکړي، نو وایي: زما رب راته عزت راکړ.

-او کله چې یې وازمېږي او روزي پرې تنگه کړي، نو وایي: زما رب راته سپکاوی وکړ."

-لنډه شرحه:

-په دې آیتونو کې د انسان د فکریوه تېروتنه بیان شوې ده. انسان گومان کوي چې که الله ورته نعمتونه ورکړي، نو دا د عزت نښه ده، او که روزي یې کمه شي، نو دا د سپکاوي نښه ده. -حال دا چې دواړه حالتونه (شتمني او تنگي) ازموینه ده. اصلي عزت د الله په اطاعت کې دی، نه یوازې په مال او شتمني کې.

رسول الله ﷺ وفرمایل:

«انَّ اللَّهَ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَمَنْ لَا يُحِبُّ، وَلَا يُعْطِي الْإِيمَانَ إِلَّا مَنْ يُحِبُّ»¹⁰

-لنډه شرحه:

-رسول الله صلی الله علیه وسلم په دې حدیث کې دا مهم حقیقت بیان کړی دی چې د دنیا مال، شتمني او نعمتونه د الله په نزد د مینې اصلي معیار نه دي. الله تعالی دنیا هم هغه چا ته ورکوي چې ورسره مینه لري، او هم هغه چا ته چې ورسره مینه نه لري.

یعني:

-یو انسان که ډېر مال، مقام او نعمتونه ولري، دا لازماً د دې معنا نه لري چې الله ترې راضي دی.

-خو ایمان داسې لوی نعمت دی چې الله یې یوازې خپلو خوښو بندگانو ته ورکوي. ځکه دایمان په وسیله الله جل جلاله انسان خپل طرف ته نږدې کوي او د آخرت کامیابي یې پرې تړلې ده.

اصلي پیغام:

¹⁰ - أخرجه البخاري في التاريخ الكبير وأبو نعیم في الحلیة .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

• دنيا = ازموينه (هر چا ته ورکول کېږي) .

• ايمان = ځانگړې نعمت (يوازې د الله د خوښو بندگانو لپاره).

نوانسان بايد د دنيا پر ځای د ايمان او د الله د رضا د ترلاسه کولو هڅه وکړي، ځکه حقيقي کاميابي همدا ده.

-ځينو پخوانيو علماوو ويلي:

-په داسې خلک شته چې د الله په نعمتونو ورو ورو په ازموينه کې اچول کېږي او نه پوهېږي، ځينې د خلکو د ستاينې له امله په فتنه کې وي او نه پوهېږي، او ځينې د الله د پردې (ستر) له امله غولېدلي وي او نه پوهېږي.

-بايد دا خبره معلومه وي چې گناهونه او معصيتونه حتماً زيان لري. د دوی زيان د زهر په شان دی چې بدن ته رسېږي، خودا د زړه لپاره دی.

- هر ډول مصيبت د گناهونو له امله منځ ته راځي:

-په دنيا او آخرت کې هر ډول شر او مصيبت د گناهونو له امله رامنځته کېږي.

-نوخه شی وو چې زموږ مور او پلار (آدم او حوا) يې له جنت څخه، چې د نعمت، خوشحالی او خوبۍ ځای و، دې دنيا ته راکوزکړل؟

-او څه شی وو چې ابليس يې له اسماني مقامه وشاره، لعنت پرې ولگېد او بڼه يې بدله شوه؟

-څه شی وو چې د ځمکې ټول خلک يې ډوب کړل، تردې چې اوبه د غرونو له سرونو هم پورته شوې؟

-څه شی وو چې د عاد پر قوم يې داسې سخت باد راولېږه چې هغوی يې مړه کړل او داسې يې وغورځول لکه د خرما دونوتش ډډونه؟ او د هغوی کورونه، کروندې او مالونه يې له منځه يوړل؟

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-خه شی وو چې د ټمود په قوم باندې داسې چيغه راغله چې زړونه يې وچاودېدل او ټول هلاک شول؟

-خه شی وو چې د لوط عليه السلام د قوم کلي يې پورته کړل، بيا يې راواړول، او له اسمانه يې پرې ډبرې واورولې، داسې عذاب چې بل هېڅ قوم ته نه وورکړل شوی؟

-خه شی وو چې د شعيب عليه السلام پر قوم باندې د عذاب وريخ راغله، او کله چې د هغوی پر سر راغله، اور پرې واورېده؟

- فرعون او دده په ډول نورگمراهان د گناه له امله غرق شول :

-خه شی وو چې فرعون او د هغه قوم يې په سمندر کې غرق کړل، بدنونه يې په اوبو کې ډوب شول او روحونه يې جهنم ته لاړل؟

-خه شی وو چې قارون يې له خپل کور او مال سره يوځای په ځمکه کې ننباسه؟

-خه شی وو چې له نوح عليه السلام وروسته يې ډېر قومونه په بېلابېلو عذابونو هلاک کړل؟

-خه شی وو چې د "يس" د کلي خلک يې په يوه چيغه هلاک کړل؟

-خه شی وو چې پر بني اسرائيلو باندې زورور خلک مسلط شول، هغوی يې ووژل، بنځې او ماشومان يې اسيران کړل، کورونه يې وسوځول او مالونه يې لوټ کړل؟ او بيا بيا پرې عذابونه راغلل—کله وژنه، کله بندي کېدل، کله د واکمنانو ظلم، او کله دا چې په ييزو او خوگانو يې واړول؟

-الله تعالی فرمايي:

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ﴾ ¹¹

¹¹ - سورت الاعراف آيت ۱۶۷ .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

ژباړه:

"او (ياد کړه) هغه وخت چې ستا رب اعلان وکړ چې خامخا به تر قيامته پورې پر هغوی داسې کسان راولېږي چې هغوی ته به سخت عذاب رسوي".

لنډه شرحه:

په دې آيت کې الله تعالی د بنی اسرئیلو د سرغړونو او نافرمانیو یادونه کوي. کله چې هغوی د الله له حکمونو سرغړونه وکړه، نو الله پرې دا پرېکړه وکړه چې تر قيامته پورې به داسې خلک پرې مسلط وي چې هغوی ته به تکلیف او عذاب رسوي.

پیغام:

کله چې یو قوم د الله له لارې واوري، نو ذلت او ستونزې پرې راځي. او که بېرته سم شي، الله ورته عزت ورکوي.

- داخري زماني خلک به دين په دنيا پلوري :

-رسول الله ﷺ وفرمايل: **يَخْرُجُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ يَخْتَلُونَ الدُّنْيَا بِالْدِينِ، وَيَلْبَسُونَ لِلنَّاسِ مَسُوحًا مِنَ اللَّيْنِ، أَلْسِنَتُهُمْ أَحْلَى مِنَ السُّكَّرِ، وَقُلُوبُهُمْ قُلُوبُ الذِّئَابِ، يَقُولُ اللَّهُ: أَبِي تَفْتَرُونَ أَمْ عَلَيَّ تَجْتَرُونَ؟ فَبِي حَلَفْتُ لَأَبْعَثَنَّ عَلَى أَوْلِيكَ فِتْنَةً تَدْعُ الْحَلِيمَ حَيْرَانَ.**¹²

-ژباړه:

-د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وروستیو زمانو کې به داسې خلک راوځي چې دنيا به د دين په نوم اخلي، او خلکو ته به د نرمو خبرو او ظاهري خبرو په وسیله ځانونه نېکان بښي. د هغوی ژبې به له شکرې هم خوږې وي، خو زړونه به یې د لېوانو زړونه وي.

-الله تعالی به وايي:

¹² - أخرجه الترمذي (2404) ، والبيغوي في شرح السنة (14/394).

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

"ايا تاسو زما پر نوم دروغ تړئ، که زما پر وړاندې جرأت کوئ؟ قسم په خپل ذات، زه به پر هغوی داسې فتنه راولېږم چې هوبشيار انسان به هم حيران او بې لارې کړي".

-لنډه شرحه:

دا حديث د اخري زمانې د ځينو منافق صفتو خلکو په اړه خبرداری ورکوي. هغوی به دين د دنيا لپاره وسيله گرځوي، ظاهر به يې ډېر ښه وي خو باطن به يې خراب وي.

-اصلي پيغامونه:

- دين بايد د اخلاص لپاره وي، نه د دنيا لپاره.
- يوازې ښکلې ظاهر د حق نښه نه ده.
- د فتني په وخت کې حتی هوبشيار خلک هم بې لارې کېدای شي.
- انسان بايد خپل نيت او عمل تل د الله لپاره خالص وساتي.

- لنډيز:

-د اخري زمانې په خلکو کې به داسې کسان راشي چې د دين په وسيله به دنيا ترلاسه کوي. خلکو ته به ځان نرم او ښه ښيي، خبرې به يې ډېرې خوږې وي، خوزرونه به يې د لېوانو په شان وي. الله فرمايي: آیا پر ما دروغ تړي؟ که پر ما جرأت کوي؟ زه قسم خورم چې پر هغوی به داسې فتنه راولېږم چې هوبشيار خلک به هم حيران کړي.

-قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

-يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَبْقَى مِنَ الْإِسْلَامِ إِلَّا رَسْمُهُ، وَلَا مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا اسْمُهُ، مَسَاجِدُهُمْ وَهِيَ خَرَابٌ مِنَ الْهُدَى، عَلَمَاؤُهُمْ شَرُّ مَنْ تَحْتَ أَدِيمِ السَّمَاءِ، مِنْهُمْ خَرَجَتِ الْفِتْنَةُ، وَفِيهِمْ تَعُودٌ.

دا اثر حضرت علي رضي الله عنه ته منسوب دی چې د امت د اخلاقي زوال په اړه خبرداری پکې ورکړل شوی.

-ژباړه:

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-حضرت علي رضي الله عنه ويلي:

"په خلكو به داسې زمانه راشي چې "له اسلامه به يوازې د هغه نښه او ظاهري اثر پاتې وي، اوله قرآن څخه به يوازې نوم پاتې وي".

. د هغوی جوماتونه به د هدايت څخه خالي او ويجاړ وي. د هغوی علماء به د اسمان لاندې د بدترينو خلكو څخه وي. فتنه به له هغوی څخه راووي او بيا به هغوی ته بېرته ورگرځي".

-لنډه شرحه:

دا اثر د يوې داسې دورې انځور وړاندې کوي چې:

- د دين ظاهري شکل به پاتې وي، خو روح به يې ختمه شوی وي .
- قرآن به لوستل کېږي، خو عمل به پرې نه کېږي .
- جوماتونه به وي، خو د هدايت اثر به پکې کم وي .
- ځينې علماء به د خلکو د اصلاح پر ځای د فساد سبب شي .
- فتني به له همدې ماحول څخه راپورته کېږي او بيا به هماغه خلکو ته بېرته ورگرځي .

-اصلي پيغام:

-دا وينا خلک د دې خطر څخه خبروي چې يوازې ظاهري دين کافي نه دی، بلکې اصل هدف د قرآن کریم عملي کول اورښتيني تقوا ده.¹³

¹³ -منبع :

-دا اثر په مختلفو کتابونو کې د حضرت علي رضي الله عنه په نوم نقل شوی، خو د حديث په مشهورو صحيحو کتابونو کې مرفوع (د رسول الله ﷺ حديث) نه دی.

د دې ډول روایتونو ذکر په لاندې سرچينو کې راغلی:

- د امام ابن ابي شيبه "المصنف"
- د امام ابونعيم "حلیة الأولیاء"
- د زهد او فتن په ځينو کتابونو کې .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- له علي رضي الله عنه څخه روايت دی:

پرخلکو به داسې وخت راشي چې له اسلامه به يوازې نوم پاتې وي، اوله قرآنه به يوازې الفاظ پاتې وي.

مسجدونه به آباد وي خو له هدايت څخه به تش وي.

-علماء به د ځمکې تر ټولو بد خلک وي، فتني به له هغوی څخه راپورته کېږي او بېرته به هم هغوی ته ستنېږي.

- دزنا او سود بڼکاره کيدل د هلاکت نښې دي :

-قال عبد الله بن مسعود رضي الله عنه : إِذَا ظَهَرَ الرِّبَا وَالزَّيْنَا فِي قَرْيَةٍ أَذِنَ اللَّهُ بِهَلَاكِهَا.¹⁴

ژباړه : عبدالله بن مسعود رضي الله عنه وايي :کله چې په کوم کلي کې سود (ربا) او زنا بڼکاره شي، نو الله تعالی د هغې د هلاکت (تباهی) اجازه ورکوي".

لنډه شرحه:

دا اثر دا پیغام لري چې کله په یوه ټولنه کې لوی گناهونه عام شي، لکه:

- سود خوړل .
- زنا او بې حیايي .

نو دا د الله د قهراو عذاب سبب گرځي.

-يادونه:

علما وايي دا روايت د حديث په توگه صحيح مرفوع نه دی، بلکې د حضرت علي رضي الله عنه اثر گڼل کېږي او د سند له پلوه مختلفې خبرې پرې شوې دي.

¹⁴ - دا اثر د عبدالله بن مسعود له اقوالو څخه گڼل کېږي او په مختلفو کتابونو کې روايت شوی، لکه:

- د مصنف ابن أبي شيبة
- د زهد او فتن کتابونه

-يادونه:

دا روايت مرفوع صحيح حديث نه دی، بلکې د صحابي اثر (قول) دی، او د سند په اړه د محدثينو مختلف نظرونه شته.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

دا د دې نېشه ده چې ټولنه له اخلاقي پلوه فاسده شوې ده، او کله چې فساد عام شي، د قوم زوال نږدې کېږي.

- له حسن رحمه الله څخه روایت دی:

کله چې خلک علم ښکاره کړي خو عمل پرېږدي، په ژبه یو بل سره مینه وښيي خو په زړونو کې ورسره کرکه لري، او خپلوي پرې کړي، نو الله تعالی پر هغوی لعنت وایي، غوږونه یې کاڼه کوي او سترگې یې ړندوي.

-رسول الله ﷺ وفرمایل:

«یا معشر المهاجرین، خمس خصال أعوذ بالله أن تدركوهن: ما ظهرت الفاحشة في قوم حتى أعلنوا بها إلا ابتلوا بالطواغيت والأوجاع التي لم تكن في أسلافهم الذين مضوا؛ ولا نقص قوم المكيال، إلا ابتلوا بالسنين وشدة المؤونة وجور السلطان؛ وما منع قوم زكاة أموالهم إلا منعوا القطر من السماء، ولولا الهائم لم يمطروا ولا غدر قوم العهد إلا سلط الله عليهم عدوا فأخذوا بعض ما في أيديهم؛ وما لم تعمل أئمتهم بما غيرهم، أنزل الله من كتابه إلا جعل الله بأسهم بينهم»¹⁵

-رسول الله ﷺ وفرمایل:

«ای مهاجرینو! پنځه خبرې دي چې زه پرې د الله الله جل جلاله نه پناه غواړم چې تاسو پرې اخته شئ:

- کله چې په کوم قوم کې بدکاري ښکاره شي او خلک یې علناً کوي، نو هغوی به په داسې ناروغیو او وباگانو اخته شي چې پخو انیو خلکو کې نه وي.
- کله چې یو قوم په پیمانې (تول او وزن) کې کمی وکړي، نو هغوی به په قحطی، سختو حالاتو او د واکمنانو په ظلم اخته شي.

¹⁵ - أخرجه ابن ماجة (4019)، والحاكم (4/540) وقال صحيح الإسناد ولم يخرجاه وو افقه الذهبي.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- کله چې خلک د خپل مال زکات نه ورکوي، نو له اسمانه به باران بند شي، او که حیوانات نه وای، نو هېڅ باران به نه کېده.
- کله چې خلک خپل عهد او وعده ماته کړي، نو الله به پر هغوی داسې دښمن مسلط کړي چې د هغوی یوڅه مال به ترې واخلي.
- او کله چې د هغوی مشران د الله د کتاب پر حکمونو عمل ونه کړي، نو الله به د هغوی ترمنځ جگړې او اختلافونه پیدا کړي.»

-رسول الله ﷺ وفرمایل:

-وفي المسند قال رسول الله - صلى الله عليه وسلم -: «إن من كان قبلكم كان إذا عمل العامل فمهم بالخطيئة جاءه الناهي تعذيرًا فقال يا هذا اتق الله. فإذا كان من الغد جالساً وأكله وشاربه كأنه لم يره على خطيئته بالأمس، فلما رأى الله عز وجل - ذلك منهم ضرب بقلوب بعضهم على بعض ثم لعنهم على لسان نبيهم داود وعيسى ابن مريم، ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون والذي نفس محمد بيده لتأمرن بالمعروف، ولتنهون عن المنكر، ولتأخذن على يد السفية ولتأطرنه أطراً، أوليضر بن الله بقلوب بعضكم على بعض ثم يلعنكم كما لعنهم»¹⁶

-يعني:

او په مسند کې رسول الله ﷺ فرمایلي دي:

-«ستاسو څخه مخکې امتونو کې به چې کله یو کس گناه وکړه، نو بل کس به ورته د نصیحت او خبرداری لپاره راتلو او ورته ویل به یې: ای فلانیه! له الله څخه وډار شه. خو کله به چې بله ورځ راغی، نو بیا به یې ورسره داسې ناسته، خوراک او څښاک کاوه، لکه چې تېره ورځ یې هېڅ په گناه نه وي لیدلی.»

¹⁶ - أخرجه أبو داود (4337)، والترمذي (304 3047)، وابن ماجه (4006)، وأحمد (1/392).

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- کله چې الله تعالی د هغوی دا حالت ولید، نو د هغوی زړونه یې یو د بل په خلاف جوړ کړل، بیا یې د خپلو پیغمبرانو داود علیه السلام او عیسی بن مریم علیه السلام په ژبه په هغوی لعنت ووایه، ځکه چې هغوی نافرمانی وکړه اوله حدودو یې تجاوز وکړ.

- قسم په هغه ذات چې د محمد ﷺ روح د هغه په لاس کې ده! تاسو به خامخا د نېکې امر کوئ، له بدې به منع کوئ، د ناپوه لاس به نیسئ او هغه به نیکې ته را اړوئ (له گناه څخه به یې راگرځوئ)، که نه نو الله به ستاسو زړونه یو د بل خلاف کړي، او بیا به تاسو ته هم هغه ډول لعنت درکړي لکه څنگه یې چې هغوی ته ورکړی و».

- و ذکر الإمام أحمد عن عمر بن الخطاب: «توشك القرى أن تخرب وهي عامرة؟ قال: إذا علا فجارها على أبرارها وساد القبيلة منافقوها».

- و ذکر الأوزاعي عن حسان بن عطية أن النبي - صلى الله عليه وسلم - قال: سيظهر شرار أمتي على خيارها، حتى يستخفي المؤمن فيهم، كما يستخفي المنافق فينا.

- و ذکر الإمام أحمد من حديث جرير أن النبي - صلى الله عليه وسلم - قال: «ما من قوم يعمل فيهم بالمعاصي، هم أعز وأكثر ممن يعمله، فلم يغيروه، إلا عمهم الله بعقاب»¹⁷

- امام احمد رحمه الله له عمر بن الخطاب رضي الله عنه څخه روايت كړی دی چې وې ويل:
«نردي ده چې كلي وران شي، حال دا چې ظاهراً آباد وي؟»

- هغه وويل: «کله چې د هغوی بدکاران پر نېکانو برلاسي شي او د قوم مشري منافقان په لاس کې واخلي».

- اوزاعي رحمه الله د حسان بن عطيه له لارې روايت كړی چې رسول الله ﷺ وفرمايل:

- «زما د امت بد خلك به پرېنو خلكو غالب شي، تر دې چې مؤمن به په هغوی کې داسې پټ گرځي لکه څنگه چې منافق زموږ په منځ کې پټ گرځي».

¹⁷ - أخرجه أحمد (761/4-764)

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- امام احمد رحمه الله له جرير رضي الله عنه څخه روايت كړی چې رسول الله ﷺ وفرمايل:

«هيڅ داسې قوم نشته چې په هغوی کې گناهونه نه کېږي، حال دا چې هغوی له گناهکارانو ډېر او ځواکمن وي، خو بيا يې هم بد نه بدلوي (مخه يې نه نيسي)، نو الله به ټول په عذاب اخته کړي.»

- بيا رسول الله ﷺ وفرمايل:

- تاسو به خامخا د نېکۍ امر کوئ او له بدۍ به منع کوئ، او د ناپوه لاس به نيسي، که نه نو الله به ستاسو زړونه سره واړوي او لکه هغوی سره به مويوځای په لعنت کړي.

- يوني د بني اسرائيلو د حال په اړه وويل:

- مور د خپلو عملونو له امله داسې خلکو ته وسپارل شوو چې نه الله پېژني او نه پر مور رحم کوي.

- کله چې بختنصر له دانيال څخه وپوښتل چې ولې زه ستاسو پر قوم مسلط شوم؟ هغه وويل: ستا د ظلم او زموږ د گناهونو له امله.

- وفي صحيح البخاري عن أنس بن مالك قال : «إنكم لتعملون أعمالاً هي أدق في أعينكم من الشعر، وإن كنا لننعتها على زمن رسول الله - صلى الله عليه وسلم - من الموبقات .¹⁸

- په صحيح البخاري کې له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روايت دی چې وې ويل:

«تاسو داسې کارونه کوئ چې ستاسو په نظر ډېر واره او نازک ښکاري، تردې چې د وېښتانو څخه هم ډېر نازک گڼئ، خو مور به د رسول الله ﷺ په زمانه کې دا کارونه له تباه کوونکو (هلاکوونکو گناهونو) څخه شمېرل.»

- حذيفه رضي الله عنه و ابي:

¹⁸ - أخرجه البخاري (11/329 - فتح).

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-بني اسرائيل په يوه ورځ بې دينه نه شول، بلکې داسې شول چې هر څه به ورته امر کېدلو، هغه به يې پرېښودل، او له څه نه به چې منع کېدل، هغه به يې کول، تردې چې له دين څخه داسې ووتل لکه جامې چې د بدن څخه ايستل کېږي .

-ځينو علماوو ويلي:

-گناهونه د کفر لار ده، لکه څنگه چې نور کارونه هم ورو ورو انسان لويو گناهونو ته رسوي.

رسول الله ﷺ وفرمايل:

-وفي المسند وجامع الترمذي من حديث أبي صالح عن أبي هريرة قال : قال رسول الله - صلى الله عليه وسلم - : «إن المؤمن إذا أذنب ذنباً نكت في قلبه نكتة سوداء، فإذا تاب ونزع واستغفر صقل قلبه ، وإن زاد زادت حتى تعلو قلبه ، فذلك الران الذي ذكره الله - ¹⁹

- په مسند او جامع الترمذي کې د ابو صالح له لارې له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ وفرمايل:

«کله چې مؤمن يو گناه وکړي، نو د هغه په زړه به يوتورتکي کېښودل شي.

که هغه توبه وباسي، له گناه څخه لاس واخلي او استغفار وکړي، نو زړه يې پاک او صفا شي. خو که گناهونه يې زيات شي، نو دا تورې نښې هم زياتېږي تردې چې ټول زړه وپوښي.

دا هماغه "ران" (داغ) دی چې الله تعالی يې يادونه کړې ده.»

-الله تعالی فرمايي: ﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ ²⁰

-وقال حذيفة: «إذا أذنب العبد ذنباً نكت في قلبه نكتة سوداء حتى يصير قلبه كالشاة الرمداء»
۱. ه. المراد منه .

-حذيفة رضي الله عنه وايي:

¹⁹ - أخرجه الترمذي (3334)، وابن ماجه (4244)، وأحمد. (2/197) وقال الترمذي حديث حسن صحيح .

²⁰ - سورة المطففين آيت ۴۴ .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغېزې

کله چې بنده گناه وکړي، په زړه کې به یې تور ټکی پیدا شي، تردې چې زړه یې دناروغ او خراب زړه په شان شي .

- د گناهونو اغېزې :

گناهونه ډېر ډېر اوزيانمن اثرات لري چې د انسان پر زړه او بدن هم په دنيا او هم په آخرت کې اغېز کوي، او دا ټول اثرات يوازې الله ته معلوم دي.

له دې اغېزو څخه يو دا دی چې انسان له علم څخه محرومېږي. علم يو نور دی چې الله یې د انسان په زړه کې اچوي، خو گناه دا نور مړ کوي.

کله چې امام شافعي د امام مالک مخې ته کېناست او درس یې ترې واخيست، امام مالک د هغه هوبنډارتيا او پوهه وليده او ورته وپې ويل:

زه وينم چې الله ستا په زړه کې نور اچولی، نو دا د گناهونو په تيارو مه مړ کوه.

-امام شافعي وايي:

ما له وکيع څخه د خپلې حافظې د کمزورۍ شکايت وکړ، نو هغه راته لارښوونه وکړه چې گناهونه پرېږدم، ځکه علم د الله فضل دی او دا فضل گناهکار ته نه ورکول کېږي.

-- بنده د خپل گناه له امله له رزق څخه محرومېږي.

له دې اغېزو څخه يو دا دی چې انسان له رزق څخه محرومېږي. رسول الله ﷺ وفرمايل: إن العبد ليحرم الرزق بالذنب يصيبه». ²¹

يعني:

-بنده د خپلې گناه له امله له رزق څخه محرومېږي.

لکه څنگه چې تقوا رزق زياتوي، همداسې د تقوا پرېښودل فقر راوړي، او هېڅ شی د رزق د زياتېدو لپاره د گناهونو پرېښودو په شان گټور نه دی.

²¹ - رواه أحمد 5/277 ، 280 ، 282 ، وابن ماجه في الفتن باب العقوبات، والبعوي في شرح السنة 13/6

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-له دې څخه یو بل اثر دا دی چې گناهکار په خپل زړه کې له الله سره یو ډول بې ارامي او فاصله احساسوي. که یو عاقل یوازې د همدې حالت له وېرې گناه پرېږدي، نو همدا ورته بس دی.

-یو کس یو عالم ته وویل چې زه په زړه کې بې ارامي احساسوم، هغه ورته وویل: که دا بې ارامي دې د گناه له امله وي، نو گناه پرېږده، بیا به آرام شې.

-همدارنگه گناه د انسان او خلکو ترمنځ فاصله پیدا کوي، په ځانگړي ډول د نېکانو سره. بنده له نیکو خلکو لرې کېږي، د هغوی له مجلسه بې برخې کېږي او ورو ورو د شیطان ډلې ته نږدې کېږي. دا فاصله دومره زیاتېږي چې حتی د خپلې کورنۍ — بنځې، اولاد او خپلوانو — سره هم پیدا کېږي، بلکې انسان له خپل ځان څخه هم تنگ شي.

-ځینو علماوو ویلي:

کله چې زه گناه وکړم، نود هغې اغېزه د خپلې سپرلۍ او خپلې بنځې په چلند کې وینم.

-له دې اغېزو څخه یو دا دی چې د انسان کارونه سختېږي. هر کار ته چې مخه کړي، یا بند وي او یا ډېر ستونزمن.

-برعکس، څوک چې تقوا ولري، الله یې کارونه اسانه کوي، او څوک چې تقوا پرېږدي، کارونه یې سختېږي.

-څومره عجیبه ده! انسان ویني چې د خیر او گټې لارې پرې بندې دي، خو نه پوهېږي چې دا حالت څنگه او د کوم ځای نه راغلی دی.

-له دې څخه یو بل اثر دا دی چې د انسان په زړه کې تیاره پیدا کېږي، داسې لکه د تورې شپې تیاره. اطاعت نوردی او گناه تیاره ده.

-ابن عباس رضي الله عنه وايي:

-نيکي د انسان په مخ کې رڼا، په زړه کې نور، په رزق کې پراخي، په بدن کې قوت او د خلکو په زړونو کې مینه پیدا کوي.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-او بدي د انسان په مخ کې توروالی، په زړه او قبر کې تياره، په بدن کې کمزوري، په رزق کې کمې او د خلکو په زړونو کې کرکه پيدا کوي.

-له دې اغېزو څخه يودا دی چې گناه زړه او بدن کمزوری کوي.

-د زړه کمزوري خو ښکاره ده، ځکه گناه ورو ورو زړه له منځه وړي تر دې چې ژوند يې ختم کړي. او د بدن کمزوري دا ده چې د مؤمن ځواک د هغه له زړه څخه وي، هر څومره چې زړه قوي وي، بدن هم قوي وي. خو ښکاره که څه هم ظاهراً قوي وي، د اړتيا پروخت يې قوت ورسره مرسته نه کوي.

-له دې څخه يو بل اثر دا دی چې انسان له عبادت څخه محرومېږي.

-گناه يو عبادت بندوي، بيا بل، بيا بل... تر دې چې ډېرې لارې پرې بندې شي. هريو طاعت د دنيا او هر څه نه غوره دی، خو انسان د گناه له امله له دې ټولو محرومېږي. دا د هغه چا په شان دی چې داسې خواړه وڅوري چې اوږده ناروغي پرې راشي او بيا له ډېرو خوندورو خوړو بې برخې شي.

له دې اغېزو څخه يودا هم دی چې گناه عمر کموي او برکت له منځه وړي.

لکه څنگه چې نېکي عمر زیاتوي، همداسې بدی عمر کموي.

-د دې راز دا دی چې د انسان ریښتینی عمر د هغه ژوند دی، او ریښتینی ژوند هغه دی چې انسان د الله لوري ته متوجه وي.

-گناهونه انسان د خپل رب له یاد، مینې او رضا څخه لرې کوي، او دا هغه ریښتینی ژوند دی چې انسان پرې خوشحاله کېږي.

-له دې اغېزو څخه يودا دی چې گناه نور گناهونه زېږوي. يوه گناه بله راوړي، او بيا بله... تر دې چې انسان ته له گناهونو څخه وتل سخت شي.

-ځينو پخوانيو علماوو ویلي:

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-د بدۍ سزا دا ده چې ورپسې بله بدې راځي، او د نېکۍ ثواب دا دی چې ورپسې بله نېکې راځي.
-نوکله چې انسان یوښه کارو کړي، بل ښه کار ورته غږ کوي، او همداسې نېکې زیاتېږي. همدارنگه
گناهونه هم یو پر بل پسې زیاتېږي، تردې چې عادت، صفت او د انسان د ژوند برخه شي.

له دې څخه یو ډېر خطرناک اثر دا دی چې گناه د انسان زړه کمزوری کوي، د گناه کولو اراده
پیاوړې کوي او د توپې اراده ورو ورو کمزورې کوي، تردې چې له زړه څخه د توپې اراده بېخي
ووځي.

-بیا انسان یوازې په ژبه توبه او استغفار وایي، خو زړه یې لا هم پر گناه ټینګ ولاړوي او د بیا
کولونیت لري. دا له تر ټولو خطرناکو حالاتو څخه دی او هلاکت ته ډېر نږدې دی.

-له دې اغېزو څخه یو دا دی چې گناه د انسان په زړه کې بده نه ښکاري، بلکې عادت ورته شي.
-انسان نور پروا نه کوي چې خلک یې وويني یا یې یاد کړي، بلکې ځینې خلک خو په خپلو گناهونو
فخر هم کوي او نورو ته یې بیانوي.

-رسول الله ﷺ وفرمایل :- «کل أمتي معافی إلا المجاهرون، وإن من الإجهار أن یستر الله علی العبد
ثم یصبح یفضح نفسه، ویقول : یا فلان عملت یوم کذا وکذا فهتک نفسه وقد بات : یستره
ربه .²²

د حضرت محمد ﷺ وینا ده:

-«زما د امت ټول خلک بخښل کېږي، مگر هغه کسان نه چې خپل گناهونه ښکاره کوي. له ښکاره
کولو څخه دا هم دي چې الله تعالی د بنده گناه پټه کړي، خو هغه سبا راپاڅي او خپله پټه خبره
خلکو ته ووايي، چې : ای فلانه! ما په فلانۍ ورځ داسې او داسې کار وکړ. په دې سره هغه خپل
ځان رسوا کوي، حال دا چې شپه یې تېره کړې وه او رب یې پرې پرده اچولې وه.»

²² - أخرجه البخاري (10/486 - فتح)، ومسلم (2291).

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- له دې څخه یو بل اثر دا دی چې هره گناه د هغو پخوانیو قومونو میراث دی ، کوم چې الله هلاک کړي دي.

لکه د لوط علیه السلام د قوم کارونه، د شعيب علیه السلام د قوم درغلی، د فرعون ظلم، او د نورو قومونو تکبر—گناهکار د هغوی لاره تعقیبوي.

کما قال تعالى : ومن ین الله فما لهم من مکرم .²³

«ژباړه : هر څوک چې الله ذلیل کړي، نو بیا هېڅوک نشته چې هغه ته عزت ورکړي.»

رسول الله ﷺ وفرمایل:

«من تشبه بقوم فهو منهم.»²⁴

یعني:

څوک چې د کوم قوم په شان شي، هغه له هماغو څخه دی.

-له دې څخه یو اثر دا دی چې گناه د انسان ارزښت د الله په نزد کموي.

-حسن بصري رحمه الله وایي:

-هغوی د الله په نزد بې ارزښته شول، نو گناه یې وکړه، او که ارزښتمن وای، الله به ساتلي وای. کله چې انسان د الله په نزد سپک شي، نو هېڅوک عزت نشي ورکوي، که څه هم خلک یې ظاهراً درناوی کوي.

-له دې څخه یو بل اثر دا دی چې گناه د انسان په زړه کې کوچنی ښکاري، او دا د هلاکت نښه ده، ځکه چې کومه گناه چې د انسان په نظر کې کوچنی وي، هغه د الله په نزد لویه وي.

-همدارنگه د گناه بد اثر یوازې پر انسان نه وي، بلکې نورو ته هم رسېږي—حتی حیواناتو ته.

-ځینو علماوو ویلي:

²³ - سورة الحج آیت ۱۸ .

²⁴ - أخرجه أحمد (2 / 50-92) .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

مرغان هم د ظالم د ظلم له امله مري، او حيوانات د انسان د گناهونو له امله لعنت پرې وايي، کله چې وچکالي اوباران بند شي.

-له دې څخه يو بل اثر دا دی چې گناه انسان ذليل کوي. عزت يوازې د الله په اطاعت کې دی.

الله تعالی فرمايي: ﴿من كان يريد العزة فلله العزة جميعاً﴾²⁵

"يعني: څوک چې عزت غواړي، نو ټول عزت يوازې د الله لپاره دی."

دا آیه دې ته اشاره کوي چې ټول عزتونه يوازې په الله جل جلاله پورې تړلي دي، او که څوک عزت غواړي، نو بايد يوازې يې له الله جل جلاله څخه وغواړي.

-ځينو صالحينو دعا کوله:

-ای الله! ما په خپل اطاعت سره عزتمن کړه او په گناه سره مې مه ذليلوه.

-حسن بصري رحمه الله وايي:

که څه هم خلک په ښکاره ښه ژوند کوي، خو د گناه ذلت د هغوی له زړونو څخه نه وځي

-عبداللہ بن مبارک وايي:

-گناهونه زړونه مړه کوي او د هغوی دوام انسان ذليلوي،

او د گناه پرېښودل زړه ژوندي کوي .

-له دې څخه يو بل اثر دا دی چې گناه عقل خرابوي، ځکه عقل هم يو نور دی او گناه دا نور مړکوي.

-ځينو علماوو ويلي:

-هيڅوک گناه نه کوي مگر دا چې عقل يې کمزوری شي، ځکه که بشپړ عقل ورسره وای، گناه به يې نه کوله.

²⁵ - سورت فاطر آیت ۱۰ .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغیزې

- د گناه لږ خوند د دنیا او آخرت د لویو زیانونو سبب کیږي :

- که انسان فکر وکړي، نو پوهېږي چې: د گناه لنډ مهاله خوند د دنیا او آخرت د لویو زیانونو په مقابل کې هېڅ ارزښت نه لري.

- له دې څخه یو بل اثر دا دی چې کله گناهونه ډېر شي، نو د انسان پر زړه مهر ولگېږي او له حقه غافل شي.

الله تعالی فرمایي: ﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾²⁶

"یعني: هیڅکله نه! بلکې د دوی د زړونو پر سر د هغه څه زنگ پریوتی. دی چې دوی به کول (گناهونه به یې کول)".

- دغه آیت دا معنا لري چې د انسان پر زړه د پرله پسې گناهونو له امله یو ډول پرده یا زنگ پریوځي، چې بیا د حق منل ورته سخت شي.

- علما وايي:

- گناه پر گناه باندې راځي، تردې چې زړه پټ او بند شي، بیا انسان حق نه ويني او نه یې مني.

- کله چې زړه داسې شي، نو انسان له هدايت وروسته بېرته گمراهی ته ځي، او شیطان پرې واکمن شي او هر لور ته یې بیایي.

- د گناه په سبب انسان د لعنت وړ گرځي :

د گناهونو او نافرمانیو اغیزې پر فرد او ټولنه تردې هم زیاتې دي؛ نو ځکه د دې کار کوونکي د لعنت لاندې د داخلېدو ډېر وړدي.

- قال رسول الله ﷺ: «لَعَنَ اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ»

²⁶ - سورت المطففين آیت ۱۴ .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

يعني: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي: "الله لعنت كرى دى پر هغه چا چې د ځمكې نېبې (حدود) بدلوي²⁷،

-قال رسول الله ﷺ: لَعَنَ اللَّهُ مَنْ عَمَلَ عَمَلَ قَوْمِ لُوطٍ»

يعني: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي: "الله لعنت كرى دى پر هغه چا چې د قوم لوط عمل ترسره كوي.²⁸"

-قال رسول الله ﷺ: لَعَنَ اللَّهُ الرَّجُلَ يَلْبَسُ لِبْسَةَ الْمَرْأَةِ، وَالْمَرْأَةَ تَلْبَسُ لِبْسَةَ الرَّجُلِ»

يعني: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي: "الله لعنت كرى دى پر هغه سړي چې د بنځې كالي اغوندي او پر هغې بنځې چې د سړي كالي اغوندي."

-قال رسول الله ﷺ: لَعَنَ اللَّهُ الرَّأْسِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ وَالرَّائِشَ»

يعني: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي: "الله لعنت كرى دى پر رشوت وركوونكي، رشوت اخيستونكي او د دواړو ترمنځ منځگري (دلال) باندې.²⁹"

او پر دې سربېره په نورو شيانو هم لعنت شوى دى. نو كه په دې كارونو كې بل هېڅ تاوان هم نه واى، پرته له دې چې انسان په دې راضي شي چې هغه له هغو كسانو څخه وي چې الله، د هغه رسول او ملايكې پرې لعنت و اوي، همدا خبره به كافي وه چې هغه يې پرېښودو ته وهڅوي.

له دې زيانونو څخه يودا هم دى:

د رسول الله صلى الله عليه وسلم د دعا څخه محرومېدل، او د ملايكو له دعا څخه بې برخې كېدل. ځكه چې الله سبحانه و تعالى خپل نبي ته امر كړى چې د مؤمنو نارينه وو او ښځو لپاره بښنه وغواړي.

²⁷ - بخاري (۱۸۲/۱-۱۸۳)، مسلم (۱۹۷۸)

²⁸ - مسلم (۱۹۷۸).

²⁹ - ترمذي (۱۳۷۷)، ابن ماجه (۲۳۱۳).

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

الله جل جلاله فرمائي: ﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٣٠﴾ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ. وقِهِم السِّبْآت ﴿٣٠﴾

يعني: "هغه كسان (فرېستې) چې عرش وړي او هغه فرېستې چې شاوخوا يې دي، د خپل رب په ستاينې سره تسبيح وايي او پر هغه ايمان لري، او د مؤمنانو لپاره بېننه غواړي: اى زموږ به! ستا رحمت او علم هر څه رانغاړي دي، نو هغو كسانو ته بېننه وكړه چې توبه يې ايستلې او ستا لارې تعقيب كړې ده، او هغوى د دوزخ له عذابو وساته. اى زموږ به! او هغوى د عدن جنتونو ته داخل كړه چې تا ورسره وعده كړې ده، او همدارنگه د هغوى له پلرونو، مېرمنو او اولادونو څخه هغه څوك چې صالحان وي. او بېشكه ته غالب او حكيم يې. او هغوى له بديو څخه وساته" [سورة غافر، ۷-۹].³¹

- دگناه په سبب له انسان څخه شرم ځي :

له دې څخه يوبل اثر دا دى چې حيا (شرم) له انسانه ځي.

حيا د زړه د ژوند بنسټ دى او د هر خيراصل دى، نو كله چې حيا له منځه ولاړه شي، ټول خيره له منځه ځي.

رسول الله ﷺ وفرمايل: الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ»

يعني: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي: "حيا ټوله خيره دى."

او همدارنگه: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إِذَا لَمْ تَسْتَحْ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ»

يعني: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي: "كله چې ته حيا ونه لري، نو هر څه چې غواړي هغه وكړه."

30 - سورت غافر آيت ۷، ۸، ۹ .

31 - سورت غافر 7 , 8 .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-حيا ټول خيردى، او كه انسان حيا ونه لري، نو هر څه به كوي.

له دې څخه يو بل اثر دا دى چې د الله تعالى عظمت او درناوى د انسان له زړه څخه كمېږي. كه د الله عظمت د انسان په زړه كې وي، نو هغه به هېڅكله گناه ته جرأت ونه كړي.

له دې څخه يو بل اثر دا دى چې گناه د دې سبب كېږي چې الله انسان هېر كړي او هغه خپل نفس او شيطان ته پرېږدي، او دا د هلاكت تر ټولو خطرناك حالت دى.

الله تعالى فرمايي:

-﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾³²

-**"يعني:** او تاسو د هغو خلكو په شان مه كېږئ چې الله يې هېر كړى، نو الله د هغوى نه خپل ځانونه هېر كړل؛ همدغه خلك نافرمانه دي (فاسقان دي).

-گناهونه دانسان په زړه كې د الله جل جلاله عظمت كمزورى كوي:

-اوله دې څخه دا هم ده چې گناهونه د انسان په زړه كې د الله تعالى د عظمت كمزوري كوي، او د الله وقار د بنده په زړه كې كموي، بې له شكه؛ كه هغه وغواړي كه نه، ځكه كه د الله تعالى عظمت او وقار د بنده په زړه كې ځاى درلوداى، نو هغه به د گناهونو جرئت نه كاوه.

اوله دې څخه دا هم ده چې گناهونه دا سبب گرځي چې الله تعالى بنده هېر كړي او هغه يوازې پرېږدي، او هغه د خپل نفس او شيطان تر منځ پاتې شي، او هماغلته داسې هلاكت دى چې بيا ترې د نجات هېڅ هيله نه وي.

- الله جل جلاله فرمايي دي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾³³

³² - سورة الحشر آيت ١٩ .

³³ - د سورة الحشر، آيت ١٨ .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-الله تعالی فرمائي: "ای مؤمنانو! له الله څخه وويړيږئ، او هر انسان دې وگوري چې د سبا (آخرت) لپاره يې څه وړاندې کړي دي، او له الله څخه وويړيږئ، بېشکه الله تعالی ستاسو پر اعمالو بڼه خبردی".

- گناهونه نعمتونه له منځه وړي :

-له دې څخه يو بل اثر دا دی چې گناه نعمتونه له منځه وړي او پر ځای يې مصيبتونه راولي. علي رضي الله عنه وايي:

هيڅ مصيبت نه راځي مگر د گناه له امله، او نه لرې کبړي مگر د توبې په وسيله.

الله تعالی فرمائي: ﴿وَمَا أَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَن كَثِيرٍ﴾³⁴

-ژباړه:

"او هر مصيبت چې تاسو ته رسېږي، هغه ستاسو د خپلو لاسونو د کړنو له امله دی، او (الله) له ډېرو (گناهونو) څخه تېرېږي".

لنډه شرحه:

-دا آيت شريف مور ته دا يادونه کوي چې انسان ته چې کومې ستونزې او مصيبتونه راځي، ډېری يې د خپلو اعمالو پايله وي. خو سره له دې، الله تعالی ډېر مهربان دی او د انسان ډېرو تېروتنې بڼي اوسزا نه ورکوي.

-نودا آيت مور ته دا درس راکوي چې خپل عملونه سم کړو، له گناهونو ځان وساتو، او د الله نه بښنه وغواړو.

- گناهونه دانسان زړه ناروغوي :

-له دې څخه يو بل اثر دا دی چې گناه د انسان زړه ناروغوي او له سمې لارې يې اړوي. د گناه اثر پر زړه داسې دی لکه د ناروغۍ اثر پر بدن.

34 - سورة الشورى، 30 .

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-گناه د زړه ناروغي ده، او درملنه يې يوازې د گناه پرېښودل دي.

-علماء وايي:

-زړونه ترهغه خپل هدف ته نه رسېږي ترڅو خپل رب ته ونه رسېږي، اورب ته تررسېدو مخکې بايد روغ او پاک شي، او دا يوازې د نفس د غوښتنو په مخالفت سره ممکنه ده.

که دا ناروغي سخته شي، نو انسان هلاک کوي.

-څوک چې خپل نفس له بدو غوښتنو وساتي، نو جنت به يې ځای وي.

-او دا انسان په دنيا کې هم د زړه يو ډول جنت ترلاسه کوي چې د دنيا له ټولو نعمتونو څخه لوړ وي.

الله تعالی فرمايي: ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٣٥﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿٣٥﴾

ژباړه:

"بېشکه نېکان خلک په نعمتونو کې دي، او بېشکه بدکاران خلک په دوزخ کې دي".

لنډه شرحه:

-په دې آيتونو کې الله تعالی د دوو ډلو يادونه کوي:

نېکان (ابرار) هغه خلک دي چې ايمان لري او ښه عملونه کوي، هغوی به په جنت کې په نعمتونو کې وي.

-او بدکاران (فجار) هغه کسان دي چې گناهونه کوي او د الله نافرمانی کوي، هغوی به په دوزخ کې وي.

-دا آيت مورته دا درس راکوي چې ښه عملونه وکړو او له بدو ځان وساتو، ترڅو د نېکانو له ډلې څخه شو.

³⁵ - سورت الانفطار آيت ۱۴، ۱۳.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- اصل نعمت د زړه نعمت دی، او اصل عذاب د زړه عذاب دی.
- له دې څخه سخت عذاب نشته چې انسان تل په وېره، غم، تنگسيا او د الله څخه په مخ اړولو کې وي.

هر څوک چې له الله پرته له بل څه سره مينه وکړي، نو خامخا به عذاب وويني:
- د نعمت د ترلاسه کولو نه مخکې به د نه ترلاسه کولو په غم کې وي،
- د نعمت د ترلاسه کولو پروخت به د له لاسه ورکولو په وېره کې وي،
- او کله چې نعمت له لاسه ورکړي، نو د درد او غم سره به مخ شي.
نور بښتيني سکون يوازې د الله په مينه او اطاعت کې دی.

- کله چې انسان له الله پرته له بل څه سره زړه وتړي، په همدې دنيا کې په درې ډوله تکليف اخته کېږي:

لومړی: ترلاسه کولو مخکې د هغه د نه ترلاسه کولو غم او اندېښنه.
دوهم: د ترلاسه کولو پر مهال د له لاسه ورکولو وېره.
درېيم: کله چې ترې بېل شي، نو سخت درد او ژور غم ورسره مل وي.

او په برزخ (قبر) کې بيا عذابونه لاريا تېږي:

- د داسې بېلتون درد چې هېڅکله بېرته نه راگرځي،
- د له لاسه وتلي نعمت افسوس،
- د الله له ليدلو او قرب څخه محرومي،
او داسې حسرت چې زړه ټوټې ټوټې کوي.

- هلته غم، اندېښنه او افسوس د انسان په نفس داسې اغېز کوي لکه چينجي چې د بدن غوښه خوري، بلکې دا عذاب تر دې هم سخت او اوږدمهاله وي، تر هغه چې روح بېرته بدن ته راستانه شي او عذاب نور هم زيات شي.

- دا حالت هېڅکله د هغو خلکو له حال سره نه شي پرته کېدای چې زړونه يې د الله په مينه، ياد او نزدېوالي خوشحاله وي، اوله هغه سره مينه، شوق او سکون لري.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغیزې

-ځينو نېکو خلکو ویلي دي:

کله چې د مرگ وخت ورته راشي، وایي: "اې زما خوبني او خوشحالي!"

-ځينو نورو ویلي دي:

-د دنیا خلک ډېر بیچاره دي، له دې نړۍ ووتل خود ژوند تر ټولو خوږ خوند یې ونه څښه.

-او ځینو ویلي دي:

-که پاچاهان او د هغوی زامن پوه شي چې مور په کومو نعمتونو او ارامیو کې یو، نو خامخا به یې د تورې په زور له مور څخه اخستی وای.

-همدارنگه ویل شوي:

-په دنیا کې یو جنت شته؛ څوک چې دې جنت ته داخل نه شي، د آخرت جنت ته به هم داخل نه شي.

-نواې هغه څوک چې خپل قیمتي نصیب دې په ډېر ارزانه بیه خرڅ کړی!

-ته په تاوان کې یې، که څه هم ته گومان کوې چې گټه دې کړې ده.

-که ته د دې معاملې ارزښت نه پېژنې، نو له پوهانو څخه پوښتنه وکړه.

-څومره عجیبه ده!

-ستا سره داسې خزانه ده چې پرودونکی یې الله دی،

-بیه یې د جنت نعمتونه دي،

-او دا معامله د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وسیله شوې ده،

-خو ته یې بیا هم په ډېر ارزانه قیمت خرڅوې!

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-ای نفسه ! توبه وکړه :

-او له هغو شيانو څخه چې د توبې کولو سره مرسته کوي او نفس د هدايت لارې ته هڅوي دا دي چې بنده پوه شي چې گناهونه او معاصي ډېر ستر زيانونه لري؛ په نفس، کایناتو، افرادو او ټولنو کې.

-ځکه چې د بديو سزاوې بېلابېلې دي: شرعي سزاوې، او تقديري سزاوې. دا يا په زړه کې وي، يا په بدن کې، او يا په دواړو کې. او همدارنگه د برزخ په دنيا کې (له مرگه وروسته) سزاوې، اود بدنونو د راټولېدو په ورځ (قيامت) کې سزاوې. نو هېڅ گناه له سزا پرته نه ده، خود بنده د ناپوهۍ له امله هغه نه پوهېږي چې په کوم عذاب کې دی؛ ځکه هغه د نشه يي، بې هوشه او ويده انسان په شان وي چې درد نه احساسوي، خو کله چې راويښ شي او هوښيار شي، نو درد احساسوي. نو د گناهونو سره د سزاوو تړاو داسې دی لکه د اور سره سوځېدل، د ماتېدو سره ماتېدل، د اوبو سره ډوبېدل، د زهرجنو موادو سره د بدن خرابېدل، اود ناروغيو سره د هغو اسبابو تړاو. چا ته چې سپکاوی اسانه شي، سپکاوی پرې اسانه وي --- مری له تپ نه درد نه احساسوي

او دا دي ځينې هغه زيانونه او بدې اغېزې چې په بندگانو او ټولنوراځي:

(1) د علم څخه محرومي:

-علم یو نور دی چې الله یې د بنده په زړه کې اچوي، او گناه دا نور مرکوي. گناهونه د زړه بصيرت ړندوي، رڼا یې له منځه وړي، د علم لارې بندوي، اود هدايت سرچينې پټوي.

-علي بن خشرم رحمه الله و ابي: "ما له وکيع څخه د حافظې د درملني پوښتنه وکړه، هغه وويل: د گناهونو پرېښودل".

-او کله چې امام مالک رحمه الله د خپل شاگرد امام شافعي رحمه الله هوښيارتيا، ځيرکتيا او پوهه وليده، ورته یې وويل: "زه وينم چې الله ستا په زړه کې نور اچولی، نو دا د گناه په تياره مه مړ کوه".

-اوضحاك رحمه الله و ابي: "مورداسې څوک نه پېژنو چې قرآن یې حفظ کړی وي بيا یې هېرکړی وي مگرد گناه له امله"، بيا یې دا آيت ولوست:

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

- او هر مصیبت چې تاسو ته رسېږي، هغه ستاسو د لاسونو د کړولو امله دی، او الله ډېر څه بېښونکی دی .

- (2) د زړه وحشت:

- دا د بنده او د الله ترمنځ پیدا کېږي، بیا یې اغېز د خلکو ترمنځ اړیکو ته هم رسېږي، آن تردې چې له خپلې کورنۍ او خپلو انوسره هم دا پردیتوب زیاتېږي. نو داسې انسان د خیر له مجلسونو ګټه نه اخلي، بلکې بدو مجلسونو ته مخه کوي. دا وحشت چې گناهکار یې په زړه کې احساسوي، هېڅ د دنیا خوندونه یې نه شي برابرولی.

- ځینو سلفو ویلي: "زه گناه کوم او اغېزه یې د خپلې سورلۍ او خپلې بڼې په اخلاقو کې وینم".

- دا وحشت ژوند ترېڅ کوي؛ ځکه گناه او غفلت له الله څخه لرېوالی راوړي، او هر څومره چې لرېوالی زیات شي، وحشت هم زیاتېږي. خو طاعت د الله سره نږدېوالی راوړي، او هر څومره چې نږدېوالی زیات شي، انس او مینه هم زیاتېږي. ویل شوي:

که گناهونه دې یواځې کړي وي --- پرېږده یې، بیا به انس ومومي

- (3) د توفیق کمې او د کارونو سختېدل:

- انسان چې هر کار ته مخه کوي، هغه بند یا سخت مومي. لکه څنګه چې څوک تقوا اختیار کړي، الله یې کارونه اسانه کوي، همدارنګه څوک چې تقوا پرېږدي او په گناهونو کې غرق شي، الله یې کارونه سختوي. ځکه چې د خیر لارې پرې قطع کېږي او د شر لارې ورسره نښلي. نو داسې بنده څنګه د بریا او کامیابۍ هیله کولی شي؟

- (4) د بدن کمزوري:

- مؤمن چې د الله اطاعت کوي، ځواک یې په زړه کې وي، او کله چې زړه قوي شي، بدن هم قوي کېږي. خو گناهکار که څه هم ظاهراً قوي وي، خو د ارتیا پروخت تر ټولو کمزوری وي.

- (5) د رزق څخه محرومي:

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

لكه څنگه چې تقوا رزق راجلبوي، همدارنگه د تقوا پرېښودل فقر راوړي. او تر ټولو ستره بې تقوايي گناه كول دي. رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي: "بنده د خپلې گناه له امله له رزقه محرومېږي".

(6) د عمر د برکت له منځه تگ:

گناهونه د دين او دنيا برکت له منځه وړي، او د عمر برکت ختموي. ځکه د انسان اصلي ژوند د الله سره تړلی دی، او حقيقي ژوند د زړه ژوند دی چې يوازې په تقوا او طاعت سره وي.

(7) د عبادت څخه محرومي:

طاعت د الله په لاس کې دی. کله چې بنده گناهونه غوره کړي، د طاعت لاره پرې بندېږي، او ورو ورو د توبې اراده هم له زړه وځي. حسن بصري رحمه الله ته يو کس وويل: "زه ټوله شپه ویده کېږم، خود شپې عبادت ته نه پاڅېږم؟" هغه وويل: "ته گناهونو بند کړی یې".

(8) د ذلت لباس:

کله چې انسان گناه وکړي، نو ذلت ورسره وي. عزت په طاعت کې دی او ذلت په معصیت کې.

(9) د الله په نزد د گناهکار سپکاوی:

که بنده د الله په نزد بې ارزښته شي، هېڅوک یې نه شي معزز کولی.

(10) د خلکو په نزد سپکاوی:

د انسان مقام او عزت د خلکو په زړونو کې له منځه ځي، خو متقي انسان د الله په نزد تر ټولو عزتمند دی.

(11) د حيواناتو لخوا پرې لعنت:

آن حیوانات هم د گناهکارانو له امله متاثر کېږي او پر هغوی لعنت وايي.

(12) د غیرت له منځه تلل:

گناه د انسان غیرت ختموي، تردې چې بد کارونه ورته ښه ښکاري.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغیزې

- (13) د نعمتونو زوال:

- نعمتونه د طاعت په وسیله ساتل کېږي، او گناهونه یې له منځه وړي.

- (14) په زړه کې ویره او ډار:

- گناهکار تل وېرېدلی وي؛ ځکه چې له الله نه نه وېرېږي، او له مخلوق څخه وېرېږي.

- (15) د حیا له منځه تلل:

- گناه د انسان حیا کمزورې کوي، تردې چې په ښکاره ډول گناه کوي او شرم ترې نه لري.

- (16) د گناه عادت کېدل:

- گناه یې عادت ګرځي، او انسان ورباندې فخر هم کوي.

- (17) په زړه یې مهر لګیدل:

- گناهونه چې زیات شي، زړه پرې مهر کېږي او انسان غافل کېږي.

- (18) د شیطان اسیر کېدل:

- گناهکار د شیطان اسیر کېږي، ځکه له الله څخه لرې شوی وي.

- (19) د عذابونو نازلېدل:

گناهونه په ځمکه کې فساد پیدا کوي، لکه زلزلې، ناروغۍ، او نور آفتونه. او د دعا نه قبلېدل، د سینې تنګوالی، بده خاتمه، او د آخرت عذاب هم د همدې له امله وي.

- د نېکو کارونو همېشه بڼې اغېزې وي، لکه د زړه رڼا، د بدن ځواک، د رزق پراخوالی، او د خلکو مینه.

- د گناهونو اغېزې برعکس وي، لکه د زړه تیاره، د بدن کمزوري، د رزق تنګي، او د خلکو کرکه.³⁶

³⁶ - د گناهونو او معاصیو اغېزې نور ابراهیم النبروي / اسلامي داعي او د قرآني او تربیوي مطالعاتو څېړونکی

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

خاتمه

-په پايله کې، دا څرگنديږي چې گناهونه د انسان په ژوند کې څو اړخيز منفي تاثيرات لري چې د دنيا او آخرت دواړو سره تړاو لري. گناه د انسان له زړه څخه د الله جل جلاله عظمت کموي، حيا او شرم له منځه وړي، او انسان د روحي ناروغيو، بې برکته رزق، او مختلفو مصيبتونو سره مخ کوي. سربېره پر دې، گناهونه د نعمتونو د زوال او د ټولنيزو ستونزو د زياتېدو سبب ګرځي، لکه څنګه چې د پخوانيو قومونو په تاريخ کې دا حقيقت څرګند شوی دی.

په فرد او ټولنه د گناهونو اغيزې

-همدارنگه، د اخري زمانې نښې— لکه دين د دنيا په بدل کې پلورل، او د زنا او سود عامېدل — دا بڼې چې کله گناهونه عادي شي، نو ټولنه له اخلاقي زوال سره مخ کېږي. له دې امله، د انسان لپاره اړينه ده چې د خپلو اعمالو په اړه ژوره محاسبه وکړي او د گناهونو له ظاهري خوږوالي څخه ځان وساتي، ځکه چې دغه لنډمهاله خوند د اوږدمهاله زيانونو لامل گرځي.

-په همدې اساس، د نجات او بريا يوازینی لار د تقوا خپلول، د نیکو خلکو ملگرتيا، اخلاص، او د الله جل جلاله د رضا لپاره ژوند کول دي. انسان بايد تل په ياد ولري چې د قيامت ورځ حتمي ده او د هر عمل حساب به کېږي، نو ځکه بايد خپل ژوند د اصلاح، توبې، او نیکو اعمالو په رڼا کې تنظيم کړي ترڅو د دنيا او آخرت دواړو بريا ترلاسه کړي.

دالله جل جلاله په فضل سره کتاب ختم شو چې داد الله جل جلاله لوی فضل او مهرباني ده، خدای جل جلاله دوکړي پخپل دربار کې قبول او صدقه جاريه راته وگرځي .

والسلام عليكم ورحمة وبرکاته

ستاسوددعاگانو غوښتونکی

محمد بشير مدني

فهرس المصادر والمراجع

1- قرآن کریم .

2- التاريخ الكبير للبخاري، الكتاب: التاريخ الكبير المؤلف: محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة البخاري، أبو عبد الله (ت ٢٥٦هـ) الطبعة: دائرة المعارف العثمانية، حيدرآباد - الدکن طبع تحت مراقبه: محمد عبد المعيد خان عدد الأجزاء: ٨

3- الترغيب والترهيب من الحديث الشريف المؤلف: عبد العظيم بن عبد القوي بن عبد الله، أبو محمد، زكي الدين المنذري (ت ٦٥٦ هـ) المحقق: إبراهيم شمس الدين الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت لبنان .

په فرد او تولنه د كناهونو اغيزې

4- جامع البيان (تفسير الطبري) المؤلف: الطبري الناشر: دار الفكر مكان النشر: بيروت، لبنان .

5- حلية الأولياء وطبقات الاصفياء / المؤلف: أبو نعيم الأصبهاني / مصدر الكتاب : موقع الوراق
/ <http://www.alwarraq.com> [الكتاب مرقم آليا غير موافق للمطبوع] .

6- الداء والدواء = الجواب الكافي لمن سأل عن الدواء الشافي / المؤلف: محمد بن أبي بكر بن أيوب بن سعد شمس الدين ابن قيم الجوزية (ت ٧٥١هـ) الناشر: دار المعرفة - المغرب الطبعة: الأولى، ١٤١٨هـ

٧- سلسلة الاحاديث الصحيحة وشئ من فقها لاللبناني / مكتبه المعارف / رياض سنة النشر ١٩٩٥-٢٠٠٢ م .

8- سنن ابن ماجه / المؤلف: ابن ماجه أبو عبد الله محمد بن يزيد القزويني، وماجة اسم أبيه يزيد (ت ٢٧٣ هـ) ، تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي [ت ١٣٨٨ هـ] ، الناشر: دار إحياء الكتب العربية - فيصل عيسى البابي الحلبي عدد الأجزاء: ٢ .

9- سنن أبوداود / المؤلف: الإمام أبوداود السجستاني. ناشر: دار الكتب العلمية. مكان النشر: بيروت-لبنان. سنة النشر 1995 :

10- سنن الترمذي- المؤلف: الترمذي الناشر: دار إحياء التراث العربي مكان النشر: بيروت، لبنان .

11- شرح السنة / المؤلف: محيي السنة، أبو محمد الحسين بن مسعود بن محمد بن الفراء البغوي الشافعي (المتوفى: 516هـ) / تحقيق: شعيب الأرناؤوط-محمد زهير الشاويش

الناشر: المكتب الإسلامي - دمشق، بيروت / الطبعة: الثانية، 1403هـ - 1983م / عدد الأجزاء:

15

په فرد او ټولنه د کناهنو اغيزې

12- شعب الايمان / المؤلف : أبو بكر أحمد بن الحسين البيهقي / الناشر: دارالكتب العلمية – بيروت / الطبعة الأولى ، 1410 / تحقيق : محمد السعيد بسيوني زغلول / عدد الأجزاء : 7 / المصدر: موقع شبكة مشكاة الإسلامية / <http://www.almeshkat.net/>

13- صحيح البخاري – المؤلف: الامام البخاري رحمه الله / الناشر: دارالسلام للطباعة والنشر مكان النشر: بيروت، لبنان .

14- صحيح مسلم – المؤلف: مسلم رحمه الله / الناشر: دار إحياء التراث العربي مكان النشر: بيروت، لبنان سنة النشر: غير محددة .

15- صيد الفوائد : ابراهيم النبراوي / اسلامي داعي اود قرآني اوتربويوي مطالعاتو څېړونکی

16- مجمع الزوائد , المؤلف: أبو الحسن نورالدين علي بن أبي بكر بن سليمان الهيثمي (ت ٨٠٧ هـ) ، المحقق: حسام الدين القدسي ، الناشر: مكتبة القدسي، القاهرة , عام النشر: ١٤١٤ هـ، ١٩٩٤ م , عدد الأجزاء: ١٠ .

17- المستدرک للحاکم المؤلف: أبو عبد الله محمد بن عبد الله الحاكم النيسابوري , مع تضمينات: الذهبي في التلخيص والميزان والعراقي في أماليه والمنأوي في فيض القدير وغيرهم , دراسة وتحقيق: مصطفى عبد القادر عطا , الناشر: دارالكتب العلمية – بيروت , الطبعة: الأولى، ١٤١١ – ١٩٩٠ , عدد الأجزاء: ٤ .

18- مسند الامام أحمد المؤلف: أحمد بن حنبل الناشر: دار إحياء التراث العربي مكان النشر: بيروت، لبنان

19- المصنف في الأحاديث والآثار/ المؤلف : أبو بكر عبد الله بن محمد بن أبي شيبة الكوفي الناشر: مكتبة الرشد – الرياض / الطبعة الأولى ، 1409 / تحقيق : كمال يوسف الحوت عدد الأجزاء : 7

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English